

Terörizmle Mücadelede Örgütsel Yaşam Evreleri Yaklaşımı

Organizational Life Cycles Approach in Countering Terrorism

Cenker Korhan DEMİR*

Öz

Terörizm ile mücadele alanındaki akademik yayınlarda ve uygulama alanında ortaya çıkan sonuç, bir taraftan terörizmi ortaya çıkaran kökten sebeplerle mücadele edilirken; diğer taraftan terör örgütlerinin operasyonel etkinliklerinin giderilmesinin gerekliliğidir. Akademik araştırmalar da sorunun bu iki boyutuna ilgi göstermiş; hatta bazı yayınlarda terörizmle ve teröristle mücadele gibi ayrımlar yapma yoluna dahi gidilmiştir. Öte yandan, terörizmle mücadelede terör örgütlerinin de bir örgüt olduğu gerçeği çok derinlemesine araştırılan bir konu olmamıştır. Bu noktadan hareket eden bu makalenin temel amacı, terör örgütlerinin örgütsel yaşam evrelerini dikkate alarak terörizmle mücadelede hangi araçların daha önemli olduğunu araştırmaktır. Çalışmanın kapsamı etnik ayrılıkçı terör örgütleri ile sınırlandırılmış ve üç terör örgütü (PIRA, ETA, LTTE) incelenmiştir. Makalede vaka çalışması yöntemi uygulanmış ve örnek olarak alınan örgütlerin eylem verileri analize dâhil edilmiştir. Araştırmanın da gösterdiği gibi, terörizmle mücadele ancak terör örgütlerinin yeteneklerini etkisiz hale getiren ve terörizmin sebeplerini ortadan kaldıran bütüncül bir stratejiyle başarılabilir. Bu ise terör örgütünün yaşam evrelerine göre farklı mücadele araçlarının kullanılmasını gerektirir. Terör örgütlerinin eylem inisiyatifine sahip

131

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 11

Sayı: 22

* Dr., Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri ABD Bşk.lığı,
e-posta: ckdemir@kho.edu.tr; ckdemir@gmail.com.

olduğu dönemlerde caydırıcı ve ön alıcı tedbirler; şiddet kontrol altına alındığında ise terörizmin kökten sebeplerinin giderilmesine yönelik alınan tedbirler ağırlık kazanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Terörizm, Terörizmle Mücadele, Örgütsel Yaşam Evreleri, PIRA, ETA, LTTE.*

Abstract

Counter-terrorism efforts have two main aspects agreed by academic researches and operational field practices, which are mitigating the root causes of terrorism and subduing the operational capabilities of terrorist organizations. Even some researches make the cleavage deeper and separate the field as countering terrorism and combating terrorists. On the other hand, the fact of a terrorist organization being an “organization” has not been inspired decent scholar curiosity. Starting from this point of view, the article aims to study effective countering terrorism methods in accordance with the life cycles of terrorist organizations. The research comprises three ethnic separatist terrorist organizations such as PIRA, ETA, and LTTE. In order to reach the aim of the article, case study research method has been used, and the instruments of countering terrorism have been analyzed comparatively. As the study shows, countering terrorism can only be successful by an integrated strategy that neutralizes terrorist organization’s military capabilities and resolves the root causes of terrorism. However, different countering terrorism instruments are needed regarding the terrorist organization’s life cycle. Preemptive and deterrent force can be employed primarily, while the terrorist organization has the initiative of perpetrating violence. On the other hand, the measures against the root causes of terrorism should be used, if the terrorist violence could be taken under control.

Keywords: *Terrorism, Combating Terrorism, Organizational Life Cycles, PIRA, ETA, LTTE.*

1. Giriş

Terörizmin ortaya çıkışını antik çağlara kadar götürmek mümkün olsa da, akademik bir çalışma alanı olarak bilim insanlarının uzun yıllar dikkatlerini çekmediği ifade edilebilir. Bu alanda yapılan araştırmalar 11 Eylül 2001 terörizm saldırıları sonrasında ivme kazanmış, sadece 2000 ile 2007 arasında terörizm başlığıyla yayımlanan kitap sayısı, bundan önceki 60 yılda aynı başlıkla yayımlanan kitap sayısının 10 katından daha fazla olmuştur.¹

Öte yandan, üretilen eserlerin büyük çoğunluğunun terörizmin kavramsallaştırılması ve sebeplerine yönelik olduğu, terörizmle mücadele konusuna yeterince önem verilmediği dikkat çekmektedir. Bu konu, akademik bir ilgi alanı olmasından çok terörizmle mücadele eden güvenlik birimlerinin uğraşısı olarak görülmüş ve araştırmaların birçoğu da onlardan gelmiştir. Bu sebeple terörizmle mücadeleyle ilgili ilk çalışmalar teröristle nasıl mücadele edilebileceğine katkı sağlamıştır.

Bununla beraber, akademisyenlerin ilgi göstermesiyle birlikte, alanın içeriğinin genişlediği ve sonuçlarla beraber sebeplerin de mücadelenin bir parçası olarak görülmeye başladığı dikkatleri çekmektedir. Fakat bu çalışmalar, terör örgütlerinin hangi araçlarla etkisiz hale getirilebileceği üzerine odaklanırken; terör örgütünün örgütsel durumunu çok da dikkate almamışlardır. Hâlbuki terör örgütlerinin de diğer örgütler gibi yaşam evrelerine sahip olduğu iddia edilebilir ve bu evre üzerindeki konumları hangi mücadele yönteminin daha başarılı olacağı yönünde ipuçları taşıyabilir. Bu çalışmada, bu öneriden yola çıkarak terörizmle mücadele yöntemlerinin terör örgütlerinin yaşam evrelerine göre karşılaştırılması ve başarılı olanların ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Bu amaca ulaşmak üzere, öncelikle terörizmle mücadele araçlarının neler olduğu ortaya konacak; sonrasında terör örgütlerinin yaşam evreleri tanımlanacak; ardından çalışma için örnek alınan terör örgütlerinin yaşam evrelerine göre hangi mücadele

¹ Dipak K. Gupta, *Understanding Terrorism and Political Violence*, Routledge, London, 2008, p. 2.

yöntemlerinin etkili olduğu araştırılacaktır.

2. Terörizmle Mücadele

Terörizmle mücadele, geniş bir inceleme alanı olmasına rağmen, iki ana akımdan beslendiği söylenebilir. Bunlardan biri terör örgütlerinin eylem kabiliyetinin azaltılmasını ve doğrudan örgütsel fonksiyonların akamete uğratılmasını; diğeri ise terörizmi ortaya çıkaran kökten sebeplerin zaman içinde çözülmesini hedeflemektedir. Nitekim Crelinsten ve Schmid'in terörizmle mücadelede kullanılan araçları, uzlaşmacı ve baskıcı gibi iki ana başlık altında topladığı dikkatleri çekmektedir. Uzlaşmacı yöntemler, terörizmin kökten sebeplerinin ortadan kaldırılmasına yönelik yapılan reformlar ve terör örgütleriyle yapılan görüşmeleri içine alırken; baskıcı yöntemler ise hukukun da yardımıyla terör örgütlerinin güç kullanılarak bastırılmasını kapsamaktadır.²

Bazı araştırmacılar ise terörizmle mücadele yöntemlerinde kullanılan pasif ve proaktif tedbirlere dikkat çekmektedir. Pasif tedbirler, terör örgütlerinin hedefi olabilecek kritik tesis ve kişilerin güvenliklerinin artırılması gibi savunmaya yönelik çabalardır. Proaktif tedbirler ise, terör örgütlerinin etkinliğinin azaltılmasını amaçlayan ve yaşam alanlarını daraltan aktif tedbirlerdir.³ Benzeri bir sınıflandırmada ise, terörizmle mücadele yöntemlerinin “karşı-terörizm” (*counter-terrorism*) ve “anti-terörizm” (*anti-terrorism*) olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir. Burada kullanıldığı anlamıyla “karşı-terör”, terör saldırılarına proaktif tedbirlerle karşılık vermeyi ve güvenlik birimlerinin kullanılarak terör örgütlerinin operasyonel yeteneklerinin bitirilmesini ya da azaltılmasını hedefler. “Anti-terör” ise, yapısı itibarıyla savunma amaçlıdır ve kapsamlı terörizmle mücadele politikalarının uygulanmasını içerir. Bu yöntemle; terörizmin sebepleriyle mücadele, terör örgütlerinin toplumun diğer kesimlerinden bağlarının koparılması,

² Alex P. Schmid and Ronald D. Crelinsten, “Western Responses to Terrorism: A Twenty-Five Year Balance Sheet, Alex P. Schmid and Ronald D. Crelinsten (eds.), *Western Responses to Terrorism*, Frank Cass, New York, 1993, p. 309.

³ Walter Enders and Todd Sandler, *The Political Economy of Terrorism*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, p. 85.

örgütlerin dönüştürülmesi ve toplumda devlet yanlısı grupların oluşturulması hedeflenir.⁴

Bu kadar geniş bir içeriğe sahip terörizmle mücadele alanında, hangi yöntemin ve bunun içinde hangi mücadele araçlarının başarılı olduğunu bulmak için yapılan çalışmalardan birinde, terör örgütlerinin genellikle siyasal yöntemler (%43) ve polisiye tedbirlerle (%40) etkisiz hale getirilebildiği bulunmuştur. Askerî kuvvet kullanılması (%10) ve terör örgütlerinin hedeflerine ulaşması (%7) ise oldukça düşük oranlara sahiptir.⁵ Başka bir çalışmada, tarih boyunca terör örgütlerinin siyasal yapılar içerisine dâhil olmaları, amaçlarına ulaşmaları, halkın desteğini kaybetmeleri, kuvvet kullanılarak bastırılmaları, farklı şiddet biçimlerine yönelmeleri ya da örgüt liderlerinin etkisiz hale getirilmesi gibi altı farklı yolla etkisiz hale geldiği iddia edilmiştir.⁶ Martha Crenshaw ise, terör örgütlerinin fiziksel güç kullanılarak etkisiz hale getirilmesinin, örgütün terörizmi bir strateji olarak kullanmaktan vazgeçmesinin ve örgütsel çözülme yaşanmasının terörizmin etkisiz hale gelmesinde önemli olduğunu vurgulamaktadır.⁷

Bu çalışmalardan da görülebileceği gibi, terörizmle mücadelede kullanılan araçlar, terör örgütlerinin zorlayıcı ve siyasi olmak üzere iki temel yeteneğini etkisiz hale getirmeye çalışır. Terör örgütlerinin zorlayıcı yeteneğine karşı caydırıcı ve ön alıcı şekilde hareket edilirken, siyasal yeteneklerinin yok edilmesi için örgütsel bağlılıkları

⁴ Gus Martin, *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues*, SAGE Publications, London, 2003, p. 345.

⁵ Siyasal yöntemlerle kasıt terör örgütlerinin hedeflerine siyasal yöntemleri kullanarak varma gayretleridir. Polisiye tedbirler ise ceza adalet sisteminin bütün yönleriyle kullanılmasına işaret etmektedir. Seth G. Jones and Martin C. Libicki, *How Terrorist Groups End: Lessons for Countering al Qaeda*, Rand Corporation, California, 2008, p. 19.

⁶ Audrey K. Cronin, *How Terrorism Ends*, Princeton University Press, Princeton, 2009, p. 8.

⁷ Martha Crenshaw, "How Terrorism Declines", Clark McCauley (ed.), *Terrorism Research and Public Policy*, Frank Cass, London, 1991, pp. 69-87.

ve toplumsal desteklerini azaltma yönünde çaba gösterilir.⁸ Bu çabalar siyasal, sosyal, ekonomik alanlarda tedbirler geliştirilmesi, ceza adalet sistemi unsurlarının kullanılması, sorunun yurt dışı bağlantılarının sonlandırılması ve yansımalarının yönetilmesi, örgüte ve onu besleyen her alana yönelik istihbarat çalışmaları yapılması ile yasal çerçevede askerî kuvvet kullanılması gibi yöntemleri içerir.⁹ Fakat mücadele araçlarının bu şekilde sıralanması bunların bir sıra dâhilinde kullanılması gerekliliği anlamına gelmemelidir. Devletler hangi yöntem ya da yöntemleri öncelikle kullanacaklarına yönelik seçimlerini; terör örgütlerinin etkililiği, kendi öncelikleri ve kapasitelerine göre yapabilecektir.

Terörizmle mücadele alanının kavramsal ve içerik tartışmalarının yanında, bazı inceleme güçlüklerine sahip olduğu da ifade edilmelidir. Bunlardan en önemlisi, alanın çok boyutlu olması ve kendine özgü koşullar taşımasıdır. Bir devletin mücadele yöntemi başka bir devletin mücadele yöntemine benzemeyeceği gibi, bir terör örgütüyle mücadele başka bir terör örgütüyle mücadele için doğrudan uygulanabilecek bir örnek oluşturamaz.¹⁰ Bu kendine özgülüğe rağmen, denenmiş ve başarılı/başarısız olmuş mücadele yöntemleri diğer devletlerin terörizmle mücadele politikalarının belirlenmesinde önemli bir başvuru noktası olabilecektir.

3. Terör Örgütlerinin Yaşam Evreleri

Terör örgütlerinin yaşam evreleri olabileceği düşüncesi, örgütlerin de canlı bir varlık gibi hem kendi içlerinde, hem de çevrelerinde yaşanan değişimlerden etkilendiğinin kabul edilmesinden kaynaklanır. Örgüt kuramlarıyla ilgili çalışmalar, bu konuyu “örgütsel

⁸ Jeffrey Ian Ross and Ted Robert Gurr, “Why Terrorism Subsidies: A Comparative Study of Canada and the United States”, *Comparative Politics*, 21 (4), 1989, p. 408.

⁹ Cenker Korhan Demir, *Sebeplerinden Mücadele Yöntemlerine Avrupa’da Etnik Ayrılmış Terörizmin Analizi*, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2010, s. 133 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

¹⁰ G.D. Miller, “Confronting Terrorisms: Group Motivation and Successful State Policies”, *Terrorism and Political Violence*, 19, 2007, pp. 331–350.

ekoloji” başlığı altında incelemektedir.¹¹ Genel olarak bu bakış açısında, örgütlerin doğdukları, büyüdükları, yaşlandıkları ve öldükleri ya da etkilerini kaybettikleri düşüncesi vardır.¹²

Terörizm fenomenine örgütsel fonksiyonlar açısından yaklaşan ilk akademisyenlerden biri olan Crenshaw, bu yaklaşımını “örgütsel süreç” kuramı adı altında ele alır. Araştırmacıya göre, her terör örgütü için en önemli mesele yaşamını sürdürmektir. Hatta örgütler, terör eylemlerini de yaşamlarını sürdürebilmek için yapar.¹³ Nitekim Weinberg ve Richardson, çatışma kuramlarının terör örgütlerine uygulanabilirliğini tartıştıkları çalışmalarında, Batı Avrupa örneklerini incelemiş ve terör örgütlerinin doğum/ortaya çıkış, büyüme/gelişme ve azalma gibi yaşam evrelerine sahip olabileceğini iddia etmiştir.¹⁴

Terör örgütleri, kendilerine özgü nitelikler taşımakla beraber, genel olarak belirli bir yaşam döngüsüne sahiptir. Kitlelerin hissettikleri mağduriyetlere rağmen pasif kalmalarına seçkinlerin memnuniyetsizliğinin eklenmesiyle doğarlar;¹⁵ sonrasında büyür, amacına ulaşır ya da dönüşür ve hayatta kalmaya çalışırlar ya da etkisiz hale gelirler.¹⁶ Bu süreç her birinde farklı uzunluklarda yaşanır. David Rapoport, terörizmin dalgalar halinde ortaya çıktığı ve sonlandığını iddia etmiştir. Araştırmacıya göre, bu dalgalar terör örgütlerinin ideolojileri, eylem stratejileri ve yöntemleri açısından bütünlük taşımaktadır ve yaklaşık 40 yıllık süreye denk gelmektedir.¹⁷

¹¹ H. Okan Yeloğlu, “Örgütsel Ekoloji”, H. Cenk Sözen ve H. Nejat Basım (eds.), *Örgüt Kuramları*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 205.

¹² Richard Daft, *Organization Theory and Design*, South-Western, 2009, p. 340.

¹³ Martha Crenshaw, “Theories of Terrorism: Instrumental and Organizational Approaches”, David Rapoport (ed.), *Inside Terrorist Organizations*, Frank Cass, London, 2001, p. 19.

¹⁴ Leonard Weinberg and Louise Richardson, “Conflict Theory and the Trajectory of Terrorist Campaigns in Western Europe”, Andrew Silke (ed.), *Research on Terrorism: Trends Achievements, and Failures*, Frank Cass, London, 2004, pp. 138-160.

¹⁵ Martha Crenshaw, “The Causes of Terrorism”, *Comparative Politics*, 13, 1981, p. 384.

¹⁶ Dipak Gupta, a.g.e., pp. 76-101.

¹⁷ David Rapoport, “The Four Waves of Rebel Terror and September 11”, Charles Kegley (ed.), *The New Global Terrorism*, Pearson, New Jersey, 2003, p. 37.

Kendi içinde bazı karakteristikleri paylaşan terörizm dalgaları içinde birden fazla örgüt ortaya çıkmakta ve sonlanmaktadır.

Terör örgütlerinin var olma gayretlerinin başarılı olması örgüt içi ve dışındaki değişkenlere etkin cevap vermeyi gerektirir. Crenshaw, bir örgüt ne kadar yaşlanırsa, davranışlarının o kadar örgütsel fonksiyonlarla açıklanabileceğini iddia eder.¹⁸ Jerrold Post ise, terör örgütü için hayatta kalmanın temel öncelik olduğuna inanır ve hedefine ulaşsa dahi varlığını devam ettirebilmek için mutlaka farklı meşruiyetler arayacağını iddia eder.¹⁹ Konunun bu tarafından bakıldığında, siyasî hedefleri ne olursa olsun, terör örgütünün temel amacının varlığını korumak olduğu görülür.

Bu çalışmada terör örgütlerinin yaşam evreleri dört dönem halinde incelenecektir. Birinci evre (doğum), örgütün kuruluşunu ilân ettiği, fakat sürekli eylemlere başlamadığı, bunun yerine örgütlenme ve ideolojik çalışmalara yoğunlaştığı yılları kapsamaktadır. Bu dönemde eylemler olsa da yoğunluğu ve şiddeti diğer dönemlere göre daha azdır. Temel amaç örgüte destek sağlamaktır. Doğum evresinde örgütler yaşamlarını devam ettirmekte bazı güçlüklerle karşılaşır. Bunlardan birisi “yeniliğin zafiyeti” (*liability of newness*) olarak adlandırılmaktadır. Buna göre örgütlerin yaşam evrelerinin ilk safhalarında karşılaştıkları sorunlar, kısa ömürlü olmalarına sebep olur.²⁰ Terör örgütleri bu dönemde halktan destek alabilir ve bunu sağlamlaştırırsa örgütün hayatta kalma şansı ve süresi artacaktır.²¹ Nitekim Rapoport, terör örgütlerinin %90'ının bir yıl, kalanların

¹⁸ Martha Crenshaw, “Theories of Terrorism: Instrumental and Organizational Approaches”, David Rapoport (ed.), *Inside Terrorist Organizations*, Frank Cass, London, 2001, p. 21.

¹⁹ Jerrold Post, “Terrorist Psycho-logic: Terrorist Behavior as a Product of Psychological Forces”, Walter Reich (ed.), *Origins of Terrorism*, The Woodrow Wilson Center Press, Washington, 1998, p. 38.

²⁰ Yeloğlu, a.g.y., s. 211.

²¹ Peter J. Phillips, “The Life Cycle of Terrorist Organizations”, *International Advances in Economic Research*, 17, 2011, pp. 369-385.

yarısının ise 10 yıl içinde etkisiz hale geldiğini iddia eder.²²

Terör örgütleri kuruluş yıllarını atlatabilir ve halktan destek alırsa, büyüme evresine geçebilir. Bu dönemde eylem yoğunluğu ve şiddeti, etkilediği coğrafya ve örgüte katılımlar ya da sempati duyanların artmasıyla örgütsel açıdan zirve noktasına ulaşır.²³ Halk kitleleriyle örgüt arasında kurulan bağ ve örgüte katılımların yüksek seviyelerde olması dikkat çekici özelliklerdendir. Terör örgütü, bunun muhafazasına ve konsolide edilmesine çalışmaktadır. Eğer başarılı olunursa, örgütsel fonksiyonların ve ilişkilerin tanımlandığı olgunlaşma süreci yaşanır. Bunu başaramayan örgütler düşüş eğilimine girer.

Üçüncü evre (değişim), örgütün çevresel ya da örgütsel faktörler nedeniyle değişim ihtiyacını hissettiği dönemi işaret etmektedir. Bu döneme girilmesinin iki ana sebebi vardır. Birincisi, terörizmle mücadele çabaları örgütlerin eylemlerinin azalmasına sebep olabilir. İkincisi, terör örgütleri yaptığı eylemlerin istediği sonuca ulaşmasında yeterli katkıda bulunmadığının farkına varmıştır. Bu evrede örgütler, daha az şiddet ve yoğunlukta eylemler yapar, hayatta kalabilmek için strateji, taktik, söylem ve eylemlerinde değişim yaratmaya çalışır.²⁴ Yaşanan değişim terör örgütünün organize bir suç örgütü ya da siyasi bir parti haline dönüşmesine, amaçlarına ulaşmasına ya da değişimin başarısızlığa uğrayarak etkisiz hale gelmesine neden olabilir.²⁵ Örgütler, değişimi bulunduğu çevrede gerçekleştiremezse çevrelerini değiştirme gayretine yönelebilir.²⁶ Terör örgütlerinin bunun sıklıkla gerçekleştirdiği ve destek bulabildiği başka ülkelerde faaliyetlerine devam ettiği bilinmektedir.

Son evre (etkisiz hale gelme) ise terör örgütünün eylemlerine

²² David Rapoport, "Terrorism", Mary Hawkesworth and Maurice Kogan (eds.), *Encyclopedia of Government and Politics*, Routledge, London, Vol. 2, 1992, p. 1067.

²³ Weinberg and Richardson, a.g.y., p. 142.

²⁴ C. Korhan Demir, "Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 5, Sayı 19, 2008, ss. 57-88.

²⁵ Gupta, a.g.e., p. 146.

²⁶ Yeloğlu, a.g.y. s. 209.

son vermesi, askerî yöntemlerle bastırılması, hedeflerine ulaşması ya da siyasal partiler içinde görüşlerini ifade etmeye karar vermesi gibi faaliyetlerle gerçekleşir. Bu dönemde örgütün eylemlilik oranları oldukça düşer, örgütü büyük gruplar halinde terk etmeler başlayabilir ve son aşamada silâhlar bırakılır.

Öte yandan, örgütsel hayat biyolojik yaşam döngüleri kadar tahmin edilebilir değildir²⁷ ve biyolojik ölüm/doğum ile örgütsel ölüm/doğum arasında bazı farklılıklar vardır. Biyolojik doğum, daha önce olmayan bir canlının hayata gelmesi iken; örgütsel doğum, yeni bir örgütün ortaya çıkması ve örgütün çevresini değiştirmesi şeklinde görülebilir. Biyolojik ölüm bir canlının hayatını kaybetmesi anlamına gelir. Örgütsel ölüm ise örgütün fiilen ortadan kalkması olabileceği gibi, etkisiz hale gelmesi ya da başka bir örgüt haline dönüşmesi de olabilir.²⁸

Her ne kadar terör örgütlerinin yaşam evreleri bu şekilde belirtilse de, bu süreçlerin kendilerine özgü yoğunlukta yaşanabileceği ifade edilmelidir. Bu sebeple yaşam evreleri genel çerçeve olarak kabul edilmeli; hepsinde aynı şekilde gerçekleşeceği, birbirini takip edeceği ya da aynı sürelerle karşılık geleceği gibi bir anlam çıkarılmamalıdır. Örneğin bazı terör örgütleri daha doğum aşamasındayken etkisiz hale getirilebileceği gibi, bazıları başarılı olabilir, bazıları ise değişim dönemini başarılı olarak gerçekleştirerek çevrelerine uyum sağlar ve örgütsel yaşamlarını uzatabilir.

4. Örgütsel Yaşam Evrelerine Göre Terörizmle Mücadele

Terörizmle mücadeleyle ilgili çalışmaları bulunan Paul Pillar, terörizmle mücadele politikalarının terör örgütlerinin yaşam evrelerine göre oluşturulması gerekliliğinden bahsetmiştir.²⁹ Ayaklanmalara karşı mücadelede önemli tecrübeleri olan Samuel Griffith, terör örgütlerinin

²⁷ Donald L. Lester, John A. Parnell and Shawn Carraher, "Organizational Life Cycle: A Five Stage Empirical Scale", *International Journal of Organizational Analysis*, 2003, pp. 339-354.

²⁸ Yeloğlu, a.g.y., s. 210.

²⁹ Paul R. Pillar, *Terrorism and U.S. Foreign Policy*, Brookings Institution Press, Washington, 2003, p. 29.

zamanında tespit edilmesi ve örgütsel yapısı oluşmadan bastırılmasının önemine işaret eder.³⁰ Öte yandan örgütün doğum aşamasında müdahale hassas bir konudur. Suç oluşmadan müdahale edilmesi hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına yol açarken; suç oluşuktan sonra müdahalede geç kalınırsa hareketin örgütlenmesi tamamlanabilir. Bu sebeple müdahalenin etkili olabilmesi için anlık istihbarata ve süratle hareket eden karar mekanizmalarına ihtiyaç vardır.³¹

Bunun yanında, uzun süredir hayatta olan örgütlerle mücadelede sosyo-ekonomik faktörlerin önemi vurgulanmakta ve terörizmle mücadelede bu alanlara yönelik politika geliştirilmesiyle başarıya ulaşılabileceği iddia edilmektedir.³² Yapısını sağlamlaştıran ve örgütsel fonksiyonlarını çalıştıran, belirli bir desteğe sahip olan terör örgütleriyle mücadelede sadece örgütle değil; örgütü ortaya çıkaran kökten sebeplerle mücadele de bir zorunluluk olarak ortaya çıkacaktır.

Terörizmle mücadelede hangi yöntemin başarılı olduğu araştırılırken, genel olarak örgütlerin etkisiz hale getirilme anında hangi yöntemin kullanıldığına bakılmaktadır. Hâlbuki son aşamaya ulaşana kadar çok farklı mücadele araçları kullanılmış ve örgütün etkisiz hale gelmesine hemen hepsi tesir etmiş olabilir. Bu yüzden terörizmle mücadelede terör örgütlerinin yaşam evrelerine göre farklı mücadele araçlarının seçilmesi, terör örgütlerinin etkisiz hale geleceği ortamın oluşmasına neden olacaktır.

Çalışma kapsamında “Geçici İrlanda Cumhuriyet Ordusu” (*Provisional Irish Republican Army/PIRA*), “Bask Özgürlük” (*Euskadi 'ta Askatasuna/ETA*) ve “Tamil Eelam Kurtuluş Kaplanları” (*Liberation Tigers of Tamil Eelam/LTTE*) örgütleri incelenmiştir. Ele

³⁰ James Kiras, a.g.y., p. 176.

³¹ James D. Kiras, “Irregular Warfare: Terrorism and Insurgency”, John Baylis et al. (eds.), *Strategy in the Contemporary World: An Introduction to Strategic Studies*, (2'nd ed.), Oxford University Press, Oxford, 2007, pp. 176-177.

³² S. Brock Blomberg, Rozlyn C. Engel, and Reid Sawyer, “On the Duration and Sustainability of Transnational Terrorist Organizations”, *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 54, No. 2, 2010, pp. 303-310.

alınan örneklerin tamamı etnik motivasyonlu terör örgütüdür. Uyguladıkları eylem stratejileri açısından PIRA ve ETA'nın şehir gerillası, LTTE'nin ise şehirlerde de eylem yapmasına rağmen genel olarak kır gerillası yöntemini benimsediği görülmektedir. Eylem stratejilerindeki farklılık ve devletlerin terörizmle mücadelede kullandığı kendilerine özgü yöntemler çalışmanın zenginleşmesine katkıda bulunmuş; örgütlerin ortaya çıkmaları ve etkisiz hale getirilmelerinin birbirlerine yakın zamanlarda olması ise karşılaştırmanın geçerliliğine fırsat vermiştir.

4.1. PIRA Terörizmiyle Mücadele

PIRA, 1969'da IRA'dan ayrılan bir grup tarafından kurulmuştur.³³ Örgütün temel amacı, Kuzey İrlanda'nın Birleşik Krallık'tan ayrılması ve İrlanda Cumhuriyeti ile birleşmesini sağlamaktır. Örgütün stratejisini ve örgütle yürütülen mücadeleyi içlerinde bütünlük oluşturan dört ayrı zaman diliminde incelemek mümkündür. PIRA'nın yaşam evreleri olarak adlandırılan bu dönemler Tablo-1'de görülebilir.

Tablo-1: PIRA'nın Yaşam Evreleri³⁴

	Eylem Yoğunluğu	Eylem Şiddeti
Doğuş (1969-1971)	33,5	46
Büyüme (1972-1979)	119,63	114,88
Değişim (1980-1997)	92,83	44,17
Etkisiz Hale Gelme (1998-2013)	2,25	0,38

³³ PIRA, 1921'de imzalanan İngiltere ve İrlanda Anlaşması ile oluşturulan ve adanın ikiye bölünmüşlüğüne sebep olan düzenin geçici olduğunu ve bu durumu tanımadığını ilan ederek 1969'da IRA'dan ayrılmıştır.

³⁴ Tablo oluşturulurken "Global Terrorism Database" veritabanından faydalanılmıştır. Veriler 1970 ile 2013 yılları arasında kapsamaktadır. Tabloda kullanılan "Eylem Yoğunluğu" belirtilen evrede örgütün ortalama eylem sayısını, "Eylem Şiddeti" ise örgütün sebep olduğu ortalama ölüm sayısını göstermektedir. <http://www.start.umd.edu/gtd/>, (Erişim Tarihi: 05.05.2015).

Bu evrelerden ilki, PIRA terör örgütünün ortaya çıktığı 1969'dan 1971'e kadar olan "Doğuş Evresi"dir. Esasen PIRA açısından böyle bir tarih belirlemek oldukça güçtür. Çünkü örgüt daha önce kurulmuş olan IRA'nın devamı olarak faaliyete başlamıştır. Bu nedenle örgütün doğuş sürecini İrlanda adasının fiilen ikiye bölündüğü 1921 ya da daha gerilere, ilk göçmenlerin adaya getirildiği 17'nci yüzyıla kadar götürmek olasıdır. Fakat bu çalışmada PIRA ele alındığından *Troubles* olarak adlandırılan ve 1969 yılını işaret eden dönem doğuş evresinin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde görülen en önemli özellik İrlanda adasının kuzeyindeki toplumun etnik ve dini farklılıkların da etkisiyle birbirlerinden ayrılmaya başlamasıdır.³⁵ Örgütün bu dönemdeki stratejisi, 'savunma-misilleme-saldırı' olarak isimlendirilmektedir.³⁶

İkinci dönem PIRA terörünün tırmanmaya başladığı yılları içine alır ve "Büyüme Evresi" olarak adlandırılır. Bu dönemde örgütün eylem şiddet ve yoğunluğunun en yüksek ortalamalara ulaştığı görülmektedir. Birleşik Krallık'ın da örgüte askerî yöntemlerle cevap vermesinin etkisiyle bu dönemde silahlı çatışmaların yoğun olarak yaşandığı görülmektedir.

Üçüncü dönem, 1980'deki cezaevi eylemleri ile başlar ve 1997'ye kadar sürer. "Değişim Evresi" olarak adlandırılan bu evrenin karakteristiği, PIRA'nın siyasal alanda yapılan faaliyetlerin silahlı eylemlerden daha fazla dikkat çektiğini görmesi olmuştur. Örgüt uzun dönem savaşı öngören bu stratejisini "Silah ve Seçim Sandığı" (*Armalite and Ballot Box*) olarak isimlendirmiştir.³⁷ Bu dönemden

³⁵ Bunun temel sebepleri ise geçmişte toplumlar arasında meydana gelen çatışmalar, Birleşik Krallık'ın bu çatışmalarda bir grubun yanında olması, sosyal ve ekonomik koşullara ulaşmada etnik gruplar arasında farklılık yaşanması sayılabilir. Beklenenin aksine, bu gibi problemler dahi Kuzey İrlanda'da terörizmin doğrudan ortaya çıkmasına sebep olmamış; öncelikle barışçıl protestolarla kendini göstermiştir. Fakat bu protestoların şiddet içeren yöntemlerle bastırılması ve paramiliter örgütlerin varlığı PIRA'nın doğmasına neden olmuştur. Örgüt bu dönemde silahlı saldırılarına başlamıştır.

³⁶ Tim Pat Coogan, *The I.R.A.*, Harper Collins, London, 1995, p. 365.

³⁷ C.J.M. Drake, "The Provisional IRA: A Case Study", *Terrorism and Political*

sonra siyasi kanadın ağırlığı askerî kanada göre artış eğiliminde olmuştur.

PIRA terörizminin son evresi “Etkisiz Hale Gelme” olarak adlandırılmaktadır ve 1998’de imzalanan Belfast Anlaşması (*Good Friday*) ile başlar, hâlen içinde bulunduğumuz dönemi kapsar. Bu dönemde silahlı eylemleri sıfır noktasına kadar azalan örgüt, 2005’te silahlı mücadeleye son verdiğini ilan etmiştir.

Terörizmle mücadele açısından bakıldığında, Kuzey İrlanda’da terörizm sorunu ilk ortaya çıktığında yerel güvenlik birimleriyle mücadele edilmeye çalışıldığı dikkatleri çekmektedir. Fakat bu strateji yeterli olmadığı gibi güvenlik birimlerinin ayrımcılık faaliyetlerine karıştığı iddialarının artmasına ve sorunun şiddetlenmesine neden olmuştur. Bunu ortadan kaldırmak amacıyla Birleşik Krallık hükümeti 9 Ağustos 1971’de ordunun kullanılmasına (*Operation Demetrius*) karar vermiştir. Bu noktadan sonra terörizmle mücadele, ayaklanmalara karşı askerî harekât icra edilmesi şeklinde uygulanmaya başlanmıştır. Fakat askerî kuvvetlerin kullanılması terörizmi sonlandırmak bir yana, terörizmden zarar görenlerin sayısının artmasına ve hukukun çiğnendiği iddialarının yoğunlaşmasına neden olmuştur.³⁸ Ayrıca, E4A ve SAS komandoları gibi özel birliklerin görevlendirilmesi ve bunların uyguladıkları taktikler kamuoyunda yargısız infaz yapıldığına yönelik eleştirilere sebep olmuştur.³⁹

PIRA ile mücadelede alınan askerî tedbirler yasal önlemler ile desteklenmiştir. Bunlardan biri olan “Gözaltına Alma” (*internment*) yasası, PIRA ile ilgisi olduğundan şüphelenilen kişilerin herhangi bir araştırma yapılmadan ya da mahkeme kararına gerek duyulmadan gözaltına

Violence, Vol. 3, No. 2, 1991, pp. 43-60.

³⁸ J.L.P. Thompson, “Deprivation and Political Violence in Northern Ireland: 1922-1985”, *The Journal of Conflict Resolution*, 33 (4), 1989, pp. 676-699; David McKittrick and David McVea, *Making Sense of The Troubles*, New Amsterdam Books, Chicago, 2002, pp. 62-75.

³⁹ Levent Özçağatay, *Kuzey İrlanda ve IRA: Silâhlî Mücadeleden Siyasal Çözüm*, Papirüs Yayınevi, İstanbul, 1998, ss. 148-149; David McKittrick and David McVea, a.g.e., p. 116.

alınmasına imkân vermiştir.⁴⁰ Ayrıca terör olaylarına bakanlar ile diğer mahkemelerin kuruluşları arasında farklılıklar yaratılmıştır.⁴¹

Terörizmle mücadeleyle ilgili ilk yasal düzenleme, 1974’de “Geçici Önlemler” adıyla yürürlüğe girmiş; 1989’da “Terörizmle Mücadele Yasası” (*Prevention of Terrorism Act/PTA*) çıkarılana kadar devam ettirilmiştir. Sonrasında, 1991’de, sadece Kuzey İrlanda’da uygulanacak “Kuzey İrlanda Geçici Acil Önlemler Yasası” (*Northern Ireland Emergency Provisional Act/NIEPA*) kabul edilmiştir.⁴² Bu yasayla terör örgütü üyelerinin ses ve görüntülerinin yayımlanması yasaklanmış; evler için makul bir şüphe, diğer yerlerde herhangi bir şüphe ve hâkim kararı olmadan arama yapılmasına izin verilmiş; terör örgütüne yönelik polis soruşturmalarında bilgi verme zorunluluğu getirilmiş; sınır geçişlerinde sorgulama ve arama yapılmasına müsaade edilmiştir. Ayrıca dava açmak için maddi delil aranmamış, teslim olan ya da yakalanan teröristlerin ihbarlarına ve itiraflarına güvenilmiştir.⁴³ Kuzey İrlanda’dan Britanya Adası’na yapılacak seyahatler dahi güvenlik sebebiyle engellenmiştir.⁴⁴

Bu yasalar insan hakları ve vatandaşlık hukuku açısından Birleşik Krallık’ın eleştirilmesine sebep olmuştur. Eleştiriler içinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AIHM) gözaltı sürelerinin savcı veya hâkim karşısına çıkmadan uzatılamayacağı yönünde olan ve güvenlik kuvvetleri tarafından yürütülen soruşturma tekniklerinin insanlık dışı olarak vurgulayan kararları önemlidir.⁴⁵ Buna rağmen, NIEPA ve PTA’nın ancak 2000 yılında çıkarılan “Terörizm Yasası” (*Terrorism*

⁴⁰ McKittrick and McVea, a.g.e., pp. 62-75.

⁴¹ McKittrick and McVea, a.g.e., pp. 123-124.

⁴² David Bonner, “United Kingdom: The United Kingdom Response to Terrorism”, Alex P. Schmid and Ronald D. Crelinsten (eds.), *Western Responses to Terrorism*, Frank Cass, London, 1993, p. 179.

⁴³ McKittrick and McVea, a.g.e., p. 154.

⁴⁴ Bonner, a.g.m., pp. 180-185.

⁴⁵ Bonner, a.g.m., pp. 182-183.

Act) ile ortadan kaldırıldığı görülmektedir.⁴⁶

Birleşik Krallık hükümetinin terörizmle mücadele politikaları PIRA'nın yaşam evrelerine göre incelendiğinde, doğuş evresinde Birleşik Krallık'ın baskıcı ve ayrımcı politikalarının örgütün büyümesine sebep olduğu görülmektedir. PIRA'nın büyüme evresinde eylemlerini artırmasına Birleşik Krallık askerî ve yasal tedbirleri ağırlaştırarak cevap vermiştir. PIRA'nın, değişim evresine girdiğinde ise, stratejisini değiştirerek eylemlerin şiddet ve yoğunluğunu azaltması, sorunun çözülmesine yönelik yapılan görüşmelere ve siyasi çabalara ivme kazandırmıştır. Esasen PIRA sorununun ilk yıllarından itibaren görüşmelerin kullanılmaya çalışıldığı bilinmektedir. Ancak bu yöntemin örgütün değişme dönemine girdiği ve silahlı mücadelenin ağırlığını kaybettiği noktadan sonra etkili olduğu dikkatleri çekmektedir.⁴⁷

Birleşik Krallık'ın ancak Belfast Antlaşması'ndan sonra terörizmle mücadele yasalarını değiştirdiği, ayrımcılıkla ilgili eleştiri alan kurum ve uygulamaları kaldırdığı görülmektedir. Birleşik Krallık, sorunlu yılların başlangıcında bölgeye gönderdiği askerî kuvvetleri ise 1995'ten itibaren çekmeye başlamış ve bu anlamda başlattığı askerî operasyonu, terör örgütü silahlarını uluslararası bir komisyona teslim ettikten sonra, 2007'de sona erdirdiğini duyurmuştur. PIRA ile mücadelede Birleşik Krallık'ın şiddetin yoğun olarak yaşandığı yıllarda baskıcı ve terör örgütünün yapısını çözmeye yönelik politikalara; şiddetin azaldığı dönemde ise terörizmin kökten sebeplerini ortadan kaldırmaya yönelik uygulamalara ve diplomasiye ağırlık verdiği söylenebilir.

4.2. ETA Terörizmiyle Mücadele

ETA, 1959'da radikal gençlik örgütlerinin birleşmesi neticesinde kurulmuş, kurulduğu andan itibaren tarihî yedi Bask bölgesinin birleştirilmesi ve bağımsızlığı, Bask kimliği ve dilinin savunulması,

⁴⁶ T. Taylor, "United Kingdom", Yonah Alexander (ed.), *Combating Terrorism: Strategies of Ten Countries*, The University of Michigan Press, Michigan, 2002, pp. 187-223.

⁴⁷ Cenker Korhan Demir, "Terörizmle Mücadelede Görüşmeler", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 10, Sayı 38, 2013, ss. 38-39.

Baskılara yönelen baskılara karşı mücadele gibi amaçları gerçekleştirmeyi hedeflemiştir.⁴⁸

ETA'nın örgütsel yaşam sürecini, Tablo-2'de görülebileceği gibi, dört evre içinde incelemek mümkündür. Bunlardan birincisi, doğuş evresidir ve örgütün kuruluşundan 1973'e kadar olan dönemi kapsar. Bu evrede birkaç eylem gerçekleştirilmiş olsa da, örgüt henüz stratejik ve taktik sorgulamalar içerisindedir. İkinci dönem, büyüme evresidir; 1973'de Blanco suikastı ile başlar, 1975'de Franco'nun⁴⁹ ölümü ile ivme kazanır ve 1989'da neticelenir. Bu dönem içinde, özellikle 1978 ile 1980 arasında, ETA eylem yoğunluğu ve şiddeti açısından tarihinin en yüksek rakamlarına ulaşmıştır. Üçüncü evre, terör örgütünün eylemlerinin nispeten kararlı bir seviyede olduğu 1990 ile 2005 arası kapsar. Bu dönemin temel özelliği, eylemlerin yoğunluk ve şiddet ortalamalarının bir önceki döneme göre oldukça düşük olmasıdır. Son evre, terör örgütünün etkisiz hale getirildiği dönemdir. ETA'nın sürekli ateşkes ilânı ile başlar ve günümüze kadar devam eder.

Tablo-2: ETA'nın Yaşam Evreleri⁵⁰

	Eylem Yoğunluğu	Eylem Şiddeti
Doğuş (1959-1972)	3	0,33
Büyüme (1973-1989)	81,82	37
Değişim (1990-2005)	37,69	12,31
Etkisiz Hale Gelme (2006-2013)	9,25	1,25

⁴⁸ Goldie Shabad and Francisco José Llera Ramo, "Political Violence in a Democratic State: Basque Terrorism in Spain", Martha Crenshaw (ed.), *Terrorism in Context*, (3rd ed.), The Pennsylvania State University Press, Pennsylvania, 2003, p. 427.

⁴⁹ İspanyol General Francisco Franco, İspanyol İç Savaşı'nın ardından 36 yıl boyunca ülkeyi yönetmiştir. Amiral Luis Carrero Blanco, Franco döneminin ikinci adamıdır.

⁵⁰ ETA ilk planlı eylemini 1968'de yapmasına rağmen, 1969 yılında silahlı mücadelesini askıya almak zorunda kalmıştır. Bundan sonraki ilk silahlı eylem, 20 Aralık 1973'de gerçekleşmiştir. Eylemlerin alındığı "*Global Terrorism Database*" ise 1970 ile 2013 arasında veri sağlamaktadır. <http://www.start.umd.edu/gtd/>, (Erişim Tarihi: 05.05.2015).

Terör örgütünün kurulduğu yıllarda iktidarda olan Franco yönetimi, iç güvenlik sorunlarına tamamen askerî perspektifle bakmaktadır. Bu sorunlarla mücadele etmek için de ilk tedbir olarak sıkıyönetim (*State of Exception*) ilân etmiştir.⁵¹ Bu uygulamayla ifade özgürlüğü, haberleşmenin gizliliği, seyahat ve yerleşme özgürlüğü, sendikal ve siyasal haklar gibi çeşitli konularda kısıtlamalar getirmiş; tutuklama yetkisinin geniş olarak kullanılmasına neden olmuştur.⁵² İspanya askerî bölgelere ayrılmış ve bu bölgelerde yetkili askerî mahkemeler tahsis edilmiştir. Mahkeme sürecinin gizli olması ve sabit delillerden çok itiraflara dayanması gibi unsurlar bu dönemde yöneltilen eleştirilerin başında gelmiştir.⁵³

İspanya'nın, terör örgütünün kuruluş döneminde, şiddetle üstüne gitmesi, ETA'nın üzerinde baskıya sebep olsa da, tamamen çözülmesiyle neticelenmemiştir. Bunun yerine, Baskların devlete karşı artan nefretinin patlama anının ertelenmesine neden olmuştur. Nitekim ETA, bu aşamayı atlattıktan sonra ilk kurulduğu yıllara göre daha fazla halk desteği alacak konuma gelmiştir.

Franco rejiminin sonlandığı 1975'den itibaren ise, İspanya'nın terörizmle mücadele politikası; polisiye ve yasal önlemler, müzakereler, ETA üyelerinin entegrasyonu, ETA üyelerinden mahkûm olanların çeşitli cezaevlerine dağıtılması ve uluslararası işbirliği gibi beş başlık altında toplanabilir.⁵⁴ "Demokrasiye Geçiş Dönemi" olarak adlandırılan 1975 ile 1982 arasında sıkıyönetime ve askerî mahkemelere son verilmiş; siyasî yasaklar kaldırılmıştır.⁵⁵ Bu çabalar, Anayasa'nın 1978'de referandumla kabul edilmesiyle sonuçlanmıştır. İspanyol Anayasası bir taraftan devletin bütünlüğünü korumayı amaçlarken,

⁵¹ Sıkıyönetimden en fazla etkilenenler Basklar olmuş, sadece Bask bölgelerinde 1968 ile 1975 arasında 10.000'in üstünde tutuklama ve 1400'e yakın iç göç gerçekleşmiştir. Robert P. Clark, *The Basque Insurgents: ETA, 1952-1980*, The University of Wisconsin Press, Wisconsin, 1984, pp. 241-242.

⁵² Clark, *The Basque Insurgents*, p. 240.

⁵³ Clark, *The Basque Insurgents*, p. 239.

⁵⁴ Antonio Remiro Brotons and Carlos Esposito, "Spain", Yonah Alexander (ed.), *Combating Terrorism: Strategies of Ten Countries*, University of Michigan Press, Michigan, 2002, p. 170.

⁵⁵ Clark, *The Basque Insurgents*, p. 249.

diğer taraftan ülke içindeki etnik farklılıkları da yansıtmaya çalışmıştır. Anayasa'ya dayanarak özerklik statüleri hazırlanmış ve ilk olarak Bask Özerklik Statüsü onaylanarak yürürlüğe girmiştir.⁵⁶

Bunun yanında, demokrasiye geçiş sürecinde, ETA'yla görüşmelere de başlanmış ve 2005'e kadar örgütle 20'nin üzerinde görüşme yapılmıştır.⁵⁷ İspanya ile ETA arasında iletişim ortamı her zaman açık olmasına rağmen, bu durum sorunun çözülmesinde çok etkin bir rol oynayamamıştır. Görüşmeler sıklıkla terörizm eylemleriyle kesilmiştir.⁵⁸

Bütün bu koşullara rağmen, ETA terörizmi nihayetlenmemiş; tam aksine eylem sayısı ve şiddeti açısından tarihin en yoğun dönemi yaşanmıştır. ETA'nın yaklaşık 40 yıllık eylem hayatı boyunca yaptığı eylemlerin yaklaşık %23'ü ve sebep olduğu ölümlerin ise %29'u 1978 ile 1980 arasında kapsayan üç yılda gerçekleşmiştir.⁵⁹ Bu durum, Franco rejimi tarafından baskı altında tutulan ETA'nın rejimin yıkılmasından hemen sonra demokratikleşmeye çalışan İspanya'da oluşan hassasiyetlerden faydalanmaya çalışmasıyla açıklanabilir.

ETA'nın artan eylemleri hükûmetin politikalarını gözden geçirmesine neden olmuştur. Demokratikleşme yönünde ilk başlarda harcanan yoğun çabaların yerini terör örgütünün eylemlerinin bitirilmesine yönelik uygulanan sert tedbirler almıştır. İspanya, 1978 ile 1979'da kanun hükmünde kararnamelerle terörizmle mücadelede yasal tedbirler almaya başlamıştır. Demokrasiye geçiş dönemi içerisinde yer alan bu süreçte, diğer suçlardan farklı soruşturma ve kovuşturma usullerinin uygulanmaya başlandığı dikkatleri çekmektedir. Yargılama sürecinin hızlandırılması, hâkimlerin gözaltına alma yetkilerinin artırılması, terör örgütüyle ilgili olduğundan şüphelenilen yerlerin önceden izin almadan

⁵⁶ Akın Özçer, *Çoğul İspanya: Anayasal Sistemi ve Ayrılkçı Terörle Mücadele Modeli*, İmge Kitabevi, Ankara, 2006, s. 138.

⁵⁷ Robert P. Clark, *Negotiating with ETA: Obstacles to Peace in the Basque Country: 1975-1988*, University of Nevada Press, Reno, 1990.

⁵⁸ Demir, "Terörizmle Mücadelede Görüşmeler", s. 42.

⁵⁹ *Global Terrorism Database Internet Sitesi*, <http://www.start.umd.edu/gtd/>, (Erişim Tarihi: 05.05.2015).

aranabilmesi ve bu kişilerin iletişimlerinin dinlenebilmesi gibi tedbirler bunlardan sadece bazılarıdır.⁶⁰

Öte yandan, terörizm eylemlerinin artması devleti başka refleksler göstermek zorunda bırakmıştır. Bunlardan en önemlisi, 1980’lerde ortaya çıkan “Antiterörist Özgürlük Grupları” (*Grupos Antiterroristas de Liberacion/GAL*) isimli paramiliter bir örgüttür. ETA’nın eylemlerinin intikamını almayı hedefleyen GAL, özellikle Fransa’nın güneybatısında art arda eylemler yapmıştır. Bu örgüt ile İspanya hükûmeti arasındaki ilişki İspanyol mahkemeleri tarafından kanıtlanmıştır.⁶¹ ETA terörizminin artması ve GAL benzeri uygulamalara eleştiriler gelmesi, Avrupa Birliği üyeliği sürecini yaşayan İspanya’nın terörizmle mücadele politikalarının sorgulanmasına neden olmuştur.

“Terörizmle Mücadele Yasası”nı değiştiren İspanya, 1981’de “yeniden topluma kazandırma” (*reinsercion*) ve 1989’da “mahkûmların cezaevlerine dağıtılması” (*dispersion*) gibi politikalara yönelmiştir. Bu uygulamalarla terör örgütünün doğrudan örgütsel fonksiyonlarının hedef alındığı söylenebilir.⁶²

Öte yandan İspanya’nın terör örgütüne verilen dış desteğin kesilmesi amacıyla da girişimleri olduğu bilinmektedir. Bu anlamda örgüte pasif destek veren Fransa ile işbirliğinde görünür ilerlemeler kaydedilmiştir. İki ülke arasında varılan “*Castellana Mutabakatı*”, Fransa’nın ETA ile mücadeledeki kararlılığının bir göstergesi olmuştur. Fransa bu dönemden sonra örgüt üyelerini gözaltına almaya, tutuklamaya veya sınır dışı etmeye başlamıştır.⁶³

⁶⁰ Fernando Jimenez, “Spain: The Terrorist Challenge and the Government’s Response”, *Terrorism and Political Violence*, 4 (4), 1992, p. 117.

⁶¹ *BBC News İnternet Sitesi*, “Former Spanish Ministers Jailed for Terrorism”, 12.09.1998, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/168958.stm>, (Erişim Tarihi: 06.05.2015).

⁶² Antonio Remiro Brotons and Carlos Esposito, a.g.m., p. 172; Rogelio Alonso and Fernando Reinares, “Terrorism, Human Rights and Law Enforcement in Spain”, *Terrorism and Political Violence*, 17, 2005, p. 274.

⁶³ Brotons and Esposito, a.g.m., pp. 180-181.

İspanya Anayasası'nın topluluklara oldukça geniş haklar vermesine rağmen, bunların ancak İspanya'nın birliğine zarar gelmeyecek şekilde kullanılabileceği hususunun altı ısrarla çizilmiştir. İspanya, toplulukların tarihten gelen sosyal ve kültürel haklarına ve farklılıklarına saygı duymaktadır. Fakat bu saygı ülkenin bütünlüğünü tehlikeye düşürecek bir aşamaya gelmeyecektir. Anayasa'da tanınan özerklikler sistemi, sadece terörizmle mücadele amacına hizmet etmeyi için değil, esas olarak ülkedeki ayrılıkçı milliyetçilerin sistemle bütünleşmesini hedeflemiştir.⁶⁴

Nitekim ETA'nın siyasi uzantısı olarak kabul edilen "Halk Birliği" (*Herri Batasuna*) partisinin kapatılmasındaki temel gerekçe, bu partinin terör örgütünün hedeflerini paylaşması ve örgütsel birimler arasında ortak üyelikleri olmasına dayanmaktadır.⁶⁵ İspanya, anayasal düzenin dışına çıkan ve terör örgütü ile irtibatlı olan siyasal partilerin faaliyetlerini yasaklamaya devam etmektedir. Buna en yakın iki örnek, 2008'de, önce "Bask Milliyetçi Hareketi"nin (*Acción Nacionalista Vasca/ANV*), sonra "Bask Komünist Partisi"nin (*Partido Comunista de las Tierras Vascas/PCTV*) yüksek mahkeme tarafından kapatılması kararlarıdır.⁶⁶

İspanya, ETA'nın doğduğu ilk yıllarda askerî yöntemlerle terörizmle mücadele etmeye çalışmıştır. Bu durum ilk başta örgütü nihayetlendiriyor gibi görünse de, tabanının genişlemesine neden olmuştur. Demokrasiye geçiş dönemiyle birlikte yasakların kaldırılması terör örgütünün eylemlerinde en yüksek noktalara ulaşmasına sebep olmuştur. İspanya bu dönemde ilk başta baskıcı ve demokrasi dışı yöntemler uygulasa da, sonrasında terör örgütü ile Basklar arasındaki psikolojik bağı koparmaya çalışmıştır. Bunu sağlamak için Bask kültürü için önemli olan hemen her şeyin anayasal çerçevede içinde yaşanmasına

⁶⁴ Özçer, a.g.e., s. 131.

⁶⁵ Brotons and Esposito, a.g.m., p. 269.

⁶⁶ *T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği*, 2008, "Yüksek Mahkeme, Bask Bölgesindeki PCTV Partisini de Kapattı", <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=42211&l=1>, (Erişim Tarihi: 04.05.2015).

müsaade etmiştir. İlk dönemler dışında askerî kuvvetleri kullanmamış; sorunun çözüm alanının ceza adalet sistemi dışına çıkmasına müsaade etmemiştir. Bu politikası halkın radikal kesimi dışında kalanların desteğini almıştır. Halk belli süre sonra ETA'nın sebepsiz yere şiddet uyguladığını düşünmeye başlamıştır. Çeşitli siyasal grupların ortaklaşa düzenledikleri gösteriler ve protestolar ETA'nın bir dönem arkasına aldığı halkın çoğunlukla devletin tarafına geçtiğini göstermiştir. ETA artık mücadelesinin “haklı” olduğuna fazlaca kimseyi inandıramamaktadır.

İspanya, ETA terörizmi ile mücadelesinde bir taraftan ceza adalet sistemi içinde kalırken; diğer taraftan örgüt yapısını çözmeye çalışmış; örgütü tabanından ve uluslararası bağlantılarından uzaklaştırarak yalnızlaştırmaya gayret etmiştir. Örgüt eylemlerine devam ederken dahi devletin bu yöntemi kullanmaktaki ısrarı halkın zamanla terör örgütünün karşısında yer almasına neden olmuştur.⁶⁷

4.3. LTTE Terörizmiyle Mücadele

Sri Lanka'da yaşayan etnik gruplardan biri olan Tamiller, sömürge yönetiminden bitmesinin ardından birçok silahlı örgüt kurmuştur. Bunlardan biri olan ve “Yeni Tamil Kaplanları”nın yerini alan LTTE, zamanla diğer grupları pasifize ederek en etkili örgüt haline gelmiştir.⁶⁸ Örgütün kuruluştaki amacı, Sri Lanka'nın doğu ve kuzeyinde bağımsız ve sosyalist bir Tamil devleti kurmaktır.⁶⁹

Kuruluşunu 1976'da ilan eden LTTE'nin yaşam evreleri Tablo-3'de görülebilir. Rohan Gunaratna, örgütün doğuş evresinde düşük yoğunluklu eylemler yaptığını, bu dönemde küçük gruplar

⁶⁷ Demir, “Terörizmle Mücadelede Görüşmeler”, s. 44.

⁶⁸ S.L. Selvadurai and M.L.R. Smith, “Black Tigers, Bronze Lotus: The Evolution and Dynamics of Sri Lanka's Strategies of Dirty War”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 36 (3), 2013, p. 554.

⁶⁹ Gamini Samaranayake, “Political Terrorism of the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE) in Sri Lanka”, *South Asia: Journal of South Asian Studies*, 30 (1), 2007, pp. 182-183; Cecile Van de Voorde, “Sri Lankan Terrorism: Assessing and Responding to the Threat of the Liberation Tigers of Tamil Eelam”, *Police Practice and Research*, Vol. 6, No. 2, 2015.

halinde olduğunu, örgütün iç disiplini sağlamaya çalıştığını ve eğitime önem verdiğini vurgulamaktadır.⁷⁰ Bu dönemde örgütün temel amacı, farklı düşünen Tamilleri kendi saflarına çekerek örgüt yapısını sağlamlaştırmaktır.⁷¹ Ayrıca bu evrede Tamillerin ayrılıkçılık düşüncelerini savunan Birleşik Tamil Özgürlük Cephesi (*Tamil United Liberation Front/TULF*) isimli siyasi partinin de Sri Lanka parlamentosunda olduğu görülmektedir.⁷²

Tablo-3: LTTE'nin Yaşam Evreleri

	Eylem Yoğunluğu	Eylem Şiddeti
Doğuş (1976-1982)	0,43	0,29
Büyüme (1983-2001)	59,42	558,42
Değişim (2002-2005)	34	31
Etkisiz Hale Gelme (2006-2013)	45,88	186,63

Örgütün büyüme evresinin başlangıcı olarak kabul edilen 1983 yılı, birçok çalışmada Sri Lanka İç Savaşı'nın başladığı yıl olarak adlandırılmaktadır. Bu evre, Aralık 2001'de LTTE'nin ilan ettiği tek taraflı ateşkese kadar götürülebilir. Bu dönemde düzenli ve etkili eylemler yapmaya başlayan LTTE, bunun en önemli nedenlerinden biri olarak ayrılıkçılık hedefleyen siyasi partilerin 1983'den itibaren yasaklanmasını göstermiştir.⁷³ Tamiller bu yasaklamaya siyasi boykotla karşılık vermiş ve LTTE'nin halktan aldığı destek artmaya başlamıştır. Örgüt bu dönemde sadece halktan değil, yurt dışında yaşayan

⁷⁰ *Wikipedia The Free Encyclopedia*, "Liberation Tigers of Tamil Eelam", http://en.wikipedia.org/wiki/Liberation_Tigers_of_Tamil_Eelam#cite_ref-33, (Erişim Tarihi: 03.05.2015).

⁷¹ Ömer Yılmaz, "Aslan'ın Kaplanla Mücadelesi: Sri Lanka ve Tamil Anayurdu Özgürlük Kaplanları (LTTE) Örgütü", İhsan Bal ve Süleyman Özeren (eds.), *Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele*, USAK Yayınları, Ankara, 2012, s. 192.

⁷² M.R. Narayan Swamy, *Tigers of Sri Lanka, from Boys to Guerillas*, Vijitha Yapa Bookshop, Colombo, 1996, pp. 33-36.

⁷³ *Tamilnation Internet Sitesi*, "Velupillai Prabhakaran-Leader of Tamil Eelam", 28.08.2007, <http://tamilnation.co/ltte/vp/index.htm>, (Erişim Tarihi: 06.05.2015).

Tamillerden de yoğun destek almıştır. Örgüt, kontrol ettiği bölgelerde neredeyse yarı devlet görüntüsü vermiştir.⁷⁴ Ayrıca bu dönemde dünyada hiçbir terör örgütünde görülmediği şekilde, LTTE'nin kara ve deniz güçlerine, suikast timlerine ve oldukça etkili bir istihbarat birimine sahip olduğu dikkatleri çekmektedir.⁷⁵

Bunun yanında, örgüt sansasyonel eylemlerle de adını duyurmaya çalışmış ve tarihte iki dünya liderini öldüren tek terör örgütü olmuştur.⁷⁶ Ayrıca örgütün farklı eylem teknikleri geliştirdiği de bilinmektedir. Örneğin, kadınlar intihar saldırılarında ilk defa LTTE tarafından kullanılmış ve ilk siber saldırı örneklerini 1997'de internet üzerinden devlet kurumlarına saldırılar yaparak vermiştir.⁷⁷

Öte yandan, örgütün 11 Eylül saldırılarından sonra uluslararası ortamda terörizme karşı oluşan ekonomik, siyasi ve diplomatik baskıdan etkilenmemek amacıyla Aralık 2001'de tek taraflı ateşkes ilan ettiği ve yeni bir barış sürecinin başlamasına zemin hazırladığı görülmektedir. Biraz da bu sebeple, LTTE'nin değişim evresini 2002 ile 2005 arasında yaşadığı söylenebilir. Bu dönemin başında çatışmalar durdurulmuş, Sri Lanka hükümeti ile “Mutabakat Zaptı” imzalanmış ve süreci izlemek için uluslararası katılımlı⁷⁸ “Sri Lanka İzleme Birimi” (*Sri Lanka Monitoring Mission*) oluşturulmuştur. Bu evrede, LTTE stratejisini değiştirdiğini ve ayrı bir devlet yerine bölgesel özerkliği savunmaya başladığını duyurmuştur. Örgüt bu dönemde uluslararası ortamda terörizme karşı oluşan havanın da etkisiyle elindekini muhafaza etme düşüncesine girmiştir. Bu çatışmasızlık

⁷⁴ Bunlar arasında ordu, polis teşkilatı, mahkemeler, medya ve diğer idari kuruluşlar vardır. Bkz. N. Manoharan, *Counterterrorism Legislation in Sri Lanka: Evaluating Efficacy*, East West Center, Washington, 2006, p. 43.

⁷⁵ C. Christine Fair, *Urban Battle Fields of South Asia*, RAND Corporation, California, 2004, pp. 24-25.

⁷⁶ LTTE, 1991'de Hindistan Başbakanı Rajiv Gandhi'yi, 1993'de ise Sri Lanka Başkanı Ranasinghe Premadasa'yı suikast sonucu öldürmüştür.

⁷⁷ Dorothy Denning, *Information Warfare and Security*, Addison-Wesley, New York, 1999, p. 69.

⁷⁸ Bu birimde Norveç, İsveç, Finlandiya, Danimarka ve İzlanda temsilcileri yer almıştır.

süreci 2005 yılının sonlarına kadar zorlukla sürdürülmeye çalışılmıştır.

Sri Lanka’da yaşanan seçimlerle beraber iktidara sertlik yanlıların gelmesi, çatışmasızlık ortamının 2006’da sona ermesine neden olmuştur. Birçok uzmanın pek de beklemediği bir şekilde Sri Lanka ordusu LTTE’ye ağır yenilgiler verilmeye başlamıştır. LTTE bu saldırılara misilleme olarak sivillere yönelik eylemlerini artırmış, hatta bazı yerleşim birimlerinin temel su kaynaklarını dahi kesmiştir. LTTE’nin etkisiz hale gelme evresi olarak adlandırılabilen son dönemde gerek terör örgütünün sivillere yaptığı misilleme eylemleri, gerekse gözaltında yaşanan kayıplar ve göçler nedeniyle şiddet yoğunluğunun arttığı bir döneme girilmiştir.⁷⁹ Bu sürecin sonunda, başlattığı geniş çaplı askerî harekâtla Sri Lanka ordusu LTTE’yi 2009’da etkisiz hale getirmiştir.

Sri Lanka’nın terörizmle mücadele çabalarının ilk yıllarında askerî, yasal ve siyasi tedbirlerin uygulandığı dikkat çekmektedir. Bu dönemde uygulanan mücadele politikası “yatıştırma ve baskı” olarak da adlandırılmaktadır.⁸⁰ Olağanüstü halin 1978’de ilanıyla güvenlik birimlerine gözaltına alma, arama ve tutuklama konusunda geniş yetkiler verilmiş; bu dönemdeki karar ve uygulamalara karşı hukuk yolu kapatılmıştır.⁸¹ Sonrasında 1979’da “Terörizmi Önleme Kanunu” (*Prevention of Terrorism Act*) çıkarılmıştır. Bu kanuna diğer kanunlara göre uygulama önceliği tanınmış; güvenlik birimlerine şüpheli gördüklerini yakalama, üzerlerini ve evlerini arama, hareket serbestliğini kısıtlama ile gözaltında tutma yetkisi verilmiş; terör suçlarının cezaları artırılmış; itiraflar delil olarak kabul edilmeye başlanmış ve kolluk personeline bir çeşit dokunulmazlık getirilmiştir.⁸² Bu dönemde Sri Lanka güvenlik birimleri hakkında aşırı güç kullandıkları, gözaltındayken kaybolmalara sebep oldukları ve işkence

⁷⁹ Chris Smith, “The Eelam Endgame?”, *International Affairs*, 83 (1), 2007, pp. 69-75.

⁸⁰ Manoharan, a.g.e., p. 2.

⁸¹ Yılmaz, a.g.y., s. 201.

⁸² Bu kanunların halktan çok devleti korumak amacıyla yapıldığı ve kanunların yanlış ve abartılı yorumlara açık olduğu belirtilmektedir. Bkz. Manoharan, a.g.e., p. 27.

yaptıkları yönünde iddialar yoğunlaşmıştır.⁸³

Öte yandan ilk dönemde sınırlı siyasal adımların atıldığı da dikkatleri çekmektedir. Bunlar üniversitelere girişte etnik kimliğe yönelik sınırlamaların kaldırılması; Tamil diline 1978 Anayasası ile güvence verilmesi, 1981’de “Bölge Gelişim Konseyleri”nin (*District Development Council*) kurulması, 1987’de ise biri kuzeydoğuda olmak üzere ülkenin sekiz bölgesel konseye bölünerek sınırlı da olsa otonomi verilmesi gibi konulardır. Fakat örgütün kendine bulduğu geniş hareket alanı ve silahlı eylemler, zorlukla yürütülen siyasi çabaların önünü kesmiştir.⁸⁴

Terörizmle mücadelenin ilk döneminde, devletin uyguladığı baskıcı politikalar Sri Lanka’nın uluslararası kamuoyundan eleştiri almasına neden olmuştur.⁸⁵ Bunlardan biri olan Hindistan, ülkesinde bulunan Tamil nüfus sebebiyle, Sri Lanka’da yaşanan terörizm sorununa uzak kalamamıştır. Terörizmle mücadeleye destek olmak amacıyla 1987’de Hindistan’ın komutasında “Barışı Koruma Gücü” (*Indian Peace Keeping Force/IPKF*) oluşturulmuştur. Fakat IPKF’nin de askerî güç kullanarak LTTE etkisiz hale getirmeye ve silahsızlandırmaya çalışması nedeniyle çatışmalar daha da artmıştır.⁸⁶ Hindistan Ordusu 1990’da adadan ayrılmak zorunda kalmış ve bu durum LTTE’nin konumunun geçmişe göre güçlenmesine neden olmuştur.⁸⁷

Örgütsel yaşam evreleri açısından terörizmle mücadele incelendiğinde, ilk evrede terör örgütü üzerinde devletin yeterli baskı oluşturmadığı görülmektedir. Bunun temel sebepleri arasında LTTE’nin organize ve disiplinli bir örgüt yapısına sahip olması,⁸⁸ Tamil

⁸³ S.L. Selvadurai and M.L.R. Smith, a.g.m., p. 554; Van de Voorde, a.g.m., pp. 189-190; Manoharan, a.g.e., p. 2.

⁸⁴ Samaranayake, a.g.m., pp. 182-183.

⁸⁵ Jayadeva Uyangoda, *Ethnic Conflict in Sri Lanka: Changing Dynamics*, East West Center, Washington, 2007, p. 21.

⁸⁶ Rajat Ganguly, “Sri Lanka’s Ethnic Conflict: At a Crossroad Between Peace and War”, *Third World Quarterly*, 25 (5), 2004, pp. 903–918.

⁸⁷ Cronin, a.g.e., p. 59.

⁸⁸ LTTE birçok araştırmacı tarafından dünyadaki en iyi organize olmuş, disiplinli ve tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bkz. Bruce Hoffman,

nüfus üzerindeki etkisi ve yoğunlukla Avrupa ile Kuzey Amerika'da bulunan 50'ye yakın ülkedeki Tamil topluluklarından aldığı destek⁸⁹ sayılabilir. Bunlara Sri Lanka güvenlik kuvvetlerinin imkân ve kabiliyetlerinin yetersizliği ile koordinasyon eksikliği ve istihbarat konusundaki zafiyetleri eklenebilir.⁹⁰ Bütün bunları kolluk birimlerinin gözaltına aldıkları LTTE üyelerine sistematik işkence yaptıklarına yönelik eleştirilerle beraber düşününce, ilk dönemde uygulanan terörizmle mücadele politikasının, örgütü etkisiz hale getirmekten çok arkasındaki desteğin artmasına neden olduğu görülecektir.

LTTE'nin eylemlerinin arttığı ve yaygın toplumsal desteğe sahip olduğu dönemde ise, çareyi terör örgütüyle görüşmekte arayan Sri Lanka hükümeti, örgüt üzerinde yeterli baskı oluşturamadığı için başarılı olamamıştır. Esasen her iki taraf da görüşmelerle bir sonuca ulaşılabileceğine inanmamış; sonucun ancak askerî güç kullanarak elde edilebileceğini düşünmüştür.⁹¹

Öte yandan, 2000'li yılların başından itibaren yaşanan gelişmeler terör örgütünün varlığını sürdürmesini zorlaştırmıştır. Özellikle 11 Eylül 2001 saldırılarının sonrasında terörizme karşı oluşan uluslararası ortam, LTTE sorunu üzerinde önemli etkilerde bulunmuştur. Avrupa ve Kuzey Amerika'da yaşayan Tamillerden aldığı finansal desteğin kesilmesi, örgütü silah kaçakçılığı ve uyuşturucu ticareti gibi organize suçlara yöneltmiş; bu da siyasal tabanının erimesine neden olmuştur. Örgütün içinde de çözümler yaşanmaya başlanmasıyla,⁹² LTTE kaybettiği insan gücünü çocukları ve kadınları zorla örgüte alarak tamamlamaya çalışmıştır.⁹³ Bütün bu gelişmeler yaşanırken Sri Lanka güvenlik

Inside Terrorism, Columbia University Press, New York, 2006, p. 139; Fair, a.g.e, p. 15.

⁸⁹ Van de Voorde, a.g.m., p. 191.

⁹⁰ A. S. Hashim, "Lions and Tigers in Paradise: Terrorism and Insurgency and the State's Response in Sri Lanka", *Defence Against Terrorism Review*, Vol. 3, No. 1, 2010, pp. 25-52.

⁹¹ Demir, "Terörizmle Mücadelede Görüşmeler", ss. 45-47.

⁹² LTTE'nin önemli liderlerinden olan Albay Koruna, 2004'de yanına binlerce elemanı alarak örgütten ayrılmış ve devletin tarafına geçmiştir. Bkz. Cronin, a.g.e., p. 61.

⁹³ Esasen örgütün genel yapısında çocukların oynadığı rol, diğer terör örgütleriyle

kuvvetleri terörizmle mücadele konusunda yeteneklerini artırmış ve uluslararası kamuoyunda oluşan havanın da etkisiyle terör örgütünü geniş çaplı askerî operasyonlarla etkisiz hale getirmiştir.⁹⁴

5. Sonuç

Terör örgütlerinin yaşam evrelerine uygun terörizmle mücadele araçlarının neler olduğunu bulmayı hedefleyen bu çalışmada, incelenen örneklerdeki ilk ortak tespit, terör örgütlerinin doğum evresinde devletlerin etkin mücadele araçlarını kullanamamalarıdır. Terör örgütleri bu aşamada en hassas süreci yaşar. Bu noktada halktan yeterli desteği henüz görememiş; örgüt yapısını tam olarak oluşturamamış; silahlı bir güç haline gelememiştir. Bu evrede devletlerin ilk yapması gereken sivil halkın özgürlüklerine engel olmadan, sorunu ortaya çıkaran nedenleri ciddiye alarak, hukuk kuralları içinde ve zamanında örgütü bastırmak olmalıdır. Bu aşamada örgüt üzerinde yeterli baskı oluşturulamaz, üstüne sivil halkın zarar göreceği uygulamalar da yapılırsa örgüt süratle taban kazanacak; silah ve teçhizat bularak büyüme dönemine girecektir.

Terör örgütleri büyüme aşamasına geçtiğinde ise artık örgütsel fonksiyonlarını yerine getirebilecek; kendi içinde gizliliğini koruyabilecek; bazı bölgelerde eylem yapma inisiyatifine ve belirli ölçüde halk desteğine sahip bir konuma gelecektir. Bu noktada devletlerin vermesi gereken cevap, öncelikle örgütsel fonksiyonların akamete uğratılması yönünde olmalıdır. Örgütün eylem inisiyatifi elinden alınmalı; istihbarat örgütleri vasıtasıyla örgütün bütünlüğünü bozacak çabalar gösterilmeli; yakalanan örgüt elemanlarının alacağı cezalar diğerlerini de caydırıcı seviyelerde olmalıdır. Ayrıca bu dönemde şiddet düzeyi artmış ve kamuoyunda tepkiler oluşmuşsa da, örgütün destek bulduğu ortamı kurutmak için alınan sosyal, ekonomik ve kültürel tedbirler ısrarla devam ettirilmelidir.

Örgüt büyüme aşamasında istediği sonuca ulaşamaz, fakat devlet

kiyaslandığında oldukça yüksektir. İstihbari bilgilere göre, 1998'de örgütün % 60'ını 18 yaş ve daha küçüklerden oluşmaktadır. Bkz. Van De Voorde, a.g.m., p. 186.

⁹⁴ Demir, "Terörizmle Mücadelede Görüşmeler", s. 47.

de terör örgütünü sonlandıramaz ise, terör örgütü hayatta kalabilmek için birtakım değişiklikler yapma ihtiyacı hissedecektir. Örgütün taktiksel değişimler üretmeye çalıştığı bu dönemde yaptığı hamleler önceden görülebilmeli ve tedbir alınabilmelidir. Bu dönemde bir taraftan örgütün eylem inisiyatifi baskı altında tutulurken; diğer taraftan siyasal hamleleri boşa çıkarılmalıdır. Devletler açısından düşülebilecek hata, terör örgütünün üzerinde oluşturulan baskının hafifletilmesi olacaktır. Çünkü büyüme ve değişme dönemlerinde terör örgütü üyelerinin örgüte bağlılığı, örgütün ortaya çıktığı kökten sebeplere bağlılığın ötesine geçmiştir. Bu sebeple terörizmin sebepleriyle mücadele tek başına yeterli olmaz. Terör örgütleri, üzerlerinde devlet baskısını hissetmezse, bir taraftan siyasi kazanım elde edebilecek, diğer taraftan silahlı güçlerini tahkim etme fırsatı yakalayabilecektir.

Değişim aşamasında başarılı olan terör örgütü, yapısını muhafaza edecek, yeniden büyüme aşamasına girecek ya da hedeflerini gerçekleştirecektir. Bu aşamada başarılı olamayan ya da devletin aldığı tedbirlerle etkisini yitiren terör örgütlerinin örgütsel bağlılıklarının ortadan kaldırılması için geçici süreyle ceza indirimini gibi uygulamalar yapılabilir. Örgütün eylemlerinin sona ermesi terörizm sorununun tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmemeli; terörizmin doğduğu ve yaşadığı ortam için alınan tedbirler devam ettirilmelidir.

Yaşanan şiddet terörizmle mücadeleyi belirleyen önemli etkenlerden biridir. Devlet ile terör örgütünün asimetrik bir mücadele içinde olduğu terörizmde, devletler egemen olduğu ülke toprakları üzerindeki otoritesini gerekirse yasal şiddete başvurarak kabul ettirme zorunluluğunda iken; terör örgütü her zayıf anında devleti temsil eden yapıları hedef alarak psikolojik üstünlük sağlamaya ve ödünler koparmaya çalışmaktadır. Güç asimetrisini azaltarak kendi lehine dönüştürmek için en önemli aracı silahlı eylemler olan terör örgütü, silahı kolay bırakmayacak ve her ortamda varlığını korumaya çalışacaktır. Şiddetin devam ettiği bir ortamda ise terörizmle mücadele politikalarının başarılı olması mümkün değildir. Örnek alınan terör örgütlerinin tamamında, terörizm kaynaklı şiddet seviyesinin yüksek olduğu dönemlerde, devletlerin bunu kuvvetle bastırma eğilimi içinde olduğu gözlemlenmiştir. Sorunun şiddet boyutu yönetilebilir hale

geldiğinde, devletler terörizmin kökten sebeplerinin giderilmesine yönelik tedbirler almaya başlamıştır.

Sonuç olarak, terörizmle mücadelede uygulanan politikalardan kısa vadede sonuç beklemek yanlıştır. Terörizmle mücadele bir öğrenme sürecidir; her devlet kendi şartlarına uygun olarak bu süreci yaşar ve tedbirler geliştirir. Fakat her şartta önemli olan devletlerin terörizmle mücadele ederken vatandaşlarının hak ve hukuklarına zarar vermemesi ve uygulamaya başladığı tedbirleri sabırla devam ettirmedi. Terörizmle mücadelede hedef, örgütlerin ortaya çıktığı ortamın hassasiyetini azaltmak olmalıdır. Bu sebeple bir taraftan terör örgütünün silahlı gücü etkisiz hale getirilirken; diğer taraftan terörizmi ortaya çıkaran sebepler, örgütün yaşam evresine göre değişen ağırlıklarda, uygulanan tedbirlerle ortadan kaldırılmaya çalışılmalıdır.

Summary

As widely accepted in management and organization academic discipline, organizations have a life cycle such as birth, growth, decline, and decease. The article is based on the assumption that each terrorist organization could have a life cycle like any other organization. It is not necessary that each phase should follow the other or all terrorist organizations live at the same way. However, all of them would experience some type of life stages with changing time spans.

In the first stage of their life cycle, terrorist organizations emerge as a small dissident group. Their primary aim is survival, hence they strive to spread ideology and recruit new members unless detected by security forces. If terrorist organization succeeds being alive despite threats, it begins to grow. In the growth stage, terrorist organization has more members and attack capacity than any other phase. Even, it has organizational hierarchy, bureaucracy, and management procedures. However, it has many challenges raised from state or rival organizations. Some terrorist organizations can have an ability to learn, and they can develop or transform themselves, and adapt to changing environment. However, some of them cannot manage challenges, and they enter into decline period. Their attack capacity and organizational integrity

become to deteriorate in this stage. If the process goes on, the terrorist organization can lay down its weapons, and end its activity.

On the other hand, states want to suppress terrorist organizations whenever they emerge. Governments have many counter terrorism instruments classified under the titles of political and socio-economic measures, criminal justice, diplomacy, and military measures. However, none of them can be successful alone in the pursuit of neutralizing a terrorist organization. It is argued in the article that states should employ proper instruments for countering terrorism regarding terrorist organization's position on the phase of life cycle.

The birth phase of a terrorist organization is the most important period for countering terrorism, because terrorist organization is very fragile against any intervention from their living environment. Terrorist group tries to build and keep its organizational structure in this stage. On the side of countering terrorism, it is easier to terminate a terrorist organization in the birth phase than any other stage. However, it is very difficult to catch the organization because of its small and secret structure in this phase. Therefore, the governments should employ repressive measures with the support of tactical intelligence to terrorist group timely, but they should not outrage the civil rights of population in any case.

If the government could not achieve to repress, the terrorist organization would get popular support, increase its member, and perform organizational functions by the time. Therefore, in the growth phase, the method for countering terrorism should comprise the measures, which aims to downgrade its organizational integrity, and lessen the grievances of its supporters. The terrorist organization, in the growth stage, surviving from the repression of government, could reach maturity phase that is the peak point of its organizational life. The counter terrorism method in this period changes because of its mature organizational structure, and growing amount of supporters, and foreign sponsors. The socio-economic measures and diplomacy get priority over the others in the period.

However, the terrorist organization cannot sustain its position long term in the maturity stage because of rough challenges. It would try to make some changes in its strategy, tactic, and organizational structure in order to survive. The counter terrorism instruments in the phase should target the organizational structure by taking the initiative of security management, reducing punishment or declaring temporarily amnesty.

Coercive and conciliatory measures have to be employed in cooperation with differing intensity in accordance to the life cycle of terrorist organization. The government should not leave the governance authority of any part of its country to terrorist organization. Therefore, the government uses legal force to counter the organization. If the terrorist organization gains some authority over a part of country, it never agrees the proposals raised by governments except liberation or autonomy. However, in each phase of terrorist organization, and the whole range of counter terrorism methods, the governments should respect for the rule of law.

162

Security
Strategies

Year: 11

Issue: 22

Kaynakça

ALONSO, R. and REINARES, F., "Terrorism, Human Rights and Law Enforcement in Spain", *Terrorism and Political Violence*, Vol. 17, 2005, 265–278.

BBC News İnternet Sitesi, 12.09.1998, "Former Spanish Ministers Jailed for Terrorism", <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/168958.stm>, (Erişim Tarihi: 06.05.2015).

BLOMBERG, S. B., ENGEL, C. and SAWYER, R., "On the Duration and Sustainability of Transnational Terrorist Organizations", *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 54, No. 2, 2010, 303-310.

BONNER, D. "United Kingdom: The United Kingdom Response to Terrorism", Alex P. SCHMID and Ronald D. CRELINSTEN (eds.), *Western Responses to Terrorism*, Frank Cass, London, 1993.

- BROTONS, A.R. and ESPOSITO, C. "Spain", Yonah ALEXANDER (ed.), *Combating Terrorism: Strategies of Ten Countries*, The University of Michigan Press, Michigan, 2002, 163-186.
- CLARK, R.P., *The Basque Insurgents: ETA, 1952-1980*, The University of Wisconsin Press, Wisconsin, 1984.
- CLARK, R.P., *Negotiating with ETA: Obstacles to Peace in the Basque Country: 1975-1988*, University of Nevada Press, Reno, 1990.
- COOGAN, T.P., *The I.R.A.*, Harper Collins, London, 1995.
- CRENSHAW, M. "The Causes of Terrorism", *Comparative Politics*, 13, 1981, 379-399.
- CRENSHAW, M. "How Terrorism Declines", Clark MCCAULEY (ed.), *Terrorism Research and Public Policy*, Frank Cass, London, 1991.
- CRENSHAW, M. "Theories of Terrorism: Instrumental and Organizational Approaches", David RAPOPORT (ed.), *Inside Terrorist Organizations*, Frank Cass Publishers, London, 2001, 13-31.
- CRONIN, A.K. *How Terrorism Ends*, Princeton University Press, Princeton, 2009.
- DAFT, R., *Organization Theory and Design*, South-Western, 2009.
- DEMİR, C.K., Sebeplerinden Mücadele Yöntemlerine Avrupa'da Etnik Ayrımcılıkçı Terörizmin Analizi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2010, s. 133 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- DEMİR, C.K. "Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 5, Sayı 19, 2008, 57-88.
- DEMİR, C.K. "Terörizmle Mücadelede Görüşmeler", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 10, Sayı 38, 2013, 29-52.
- DENNING, D. *Information Warfare and Security*, Addison-Wesley, New York, 1999.
- DRAKE, C.J.M. "The Provisional IRA: A Case Study", *Terrorism and Political Violence*, Vol.3, No.2, 1991, 43-60.
- ENDERS, W. and SANDLER, T. *The Political Economy of Terrorism*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006.
- FAIR, C.C. *Urban Battle Fields of South Asia*, RAND Corporation, California, 2004.
- GANGULY, R., "Sri Lanka's Ethnic Conflict: At a Crossroad Between Peace and War", *Third World Quarterly*, Vol. 25, No. 5, 2004, 903-918.

Global Terrorism Database, <http://www.start.umd.edu/gtd/>, (Erişim Tarihi: 05.05.2015).

GUPTA, D.K., *Understanding Terrorism and Political Violence*, Routledge, London, 2008.

HASHIM, A.S. "Lions and Tigers in Paradise: Terrorism and Insurgency and the State's Response in Sri Lanka", *Defence Against Terrorism Review*, Vol. 3, No. 1, 2010, 25–52.

HOFFMAN, B., *Inside Terrorism*, Columbia University Press, New York, 2006.

JIMENEZ, F., "Spain: The Terrorist Challenge and the Government's Response", *Terrorism and Political Violence*, Vol. 4, No. 4, 1992, 110–130.

JONES, S.G. and LIBICKI, M.C., *How Terrorist Groups End: Lessons for Countering al Qaeda*, Rand Corporation, California, 2008.

KIRAS, J. D., "Irregular Warfare: Terrorism and Insurgency", John BAYLIS, James WIRTZ, Eliot COHEN and Colin S. GRAY (eds.), *Strategy in the Contemporary World: An Introduction to Strategic Studies*, Oxford University Press. Oxford, 2007, 163-191.

LESTER, D.L., PARNELL, J.A. and CARRAHER, S., "Organizational Life Cycle: A Five Stage Empirical Scale", *International Journal of Organizational Analysis*, 2003, 339-354.

MANOHARAN, N., *Counterterrorism Legislation in Sri Lanka: Evaluating Efficacy*, East West Center, Washington, 2006.

MARTIN, G. *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues*, SAGE Publications, London, 2003.

MCKITTRICK, D. and MCVEA, D., *Making Sense of The Troubles*, New Amsterdam Books, Chicago, 2002.

MILLER, G.D., "Confronting Terrorisms: Group Motivation and Successful State Policies", *Terrorism and Political Violence*, 19, 2007, 331–350.

ÖZÇAĞATAY, L. *Kuzey İrlanda ve IRA: Silâhlı Mücadeleden Siyasal Çözüme*, Papirüs Yayınevi, İstanbul, 1998.

ÖZÇER, A., *Çoğul İspanya: Anayasal Sistemi ve Ayrılıkçı Terörle Mücadele Modeli*, İmge Kitabevi, Ankara, 2006.

- PHILLIPS, P.J. “The Life Cycle of Terrorist Organizations”, *International Advances in Economic Research*, 17, 2011, 369-385.
- PILLAR, P.R., *Terrorism and U.S. Foreign Policy*, Brookings Institution Press, Washington, 2003.
- POST, J.M. “Terrorist Psycho-logic: Terrorist Behavior as a Product of Psychological Forces”, Walter REICH (ed.), *Origins of Terrorism*, The Woodrow Wilson Center Press, Washington, 1998, 25-40.
- RAPOPORT, D. “Terrorism”, Mary HAWKESWORTH and Maurice KOGAN (eds.), *Encyclopedia of Government and Politics*, Vol. 2, Routledge, London, 1992, 1061-1082.
- ROSS, J.I. and GURR, T.R., “Why Terrorism Subsidies: A Comparative Study of Canada and the United States”, *Comparative Politics*, Cilt 21, No. 4, 1989, 405-426.
- SAMARANAYAKE, G., “Political Terrorism of the LiberationTigers of Tamil Eelam (LTTE) in Sri Lanka”, *South Asia: Journal of South Asian Studies*, Vol. 30, No. 1, 2007, 171-183.
- SCHMID, A.P. and CRELINSTEN, R.D., “Western Responses to Terrorism: A Twenty-Five Year Balance Sheet, Alex P. SCHMID and Ronald D. CRELINSTEN (eds.), *Western Responses to Terrorism*, Frank Cass, New York, 1993.
- SELVADURAI, S.L. and SMITH, M.L.R., “Black Tigers, Bronze Lotus: The Evolution and Dynamics of Sri Lanka’s Strategies of Dirty War”, *Studies in Conflict & Terrorism*, Vol. 36, No. 3, 2013, 547-572.
- SHABAD, G. and RAMO, F.J.L. “Political Violence in a Democratic State: Basque Terrorism in Spain”, Martha CRENSHAW (ed.), *Terrorism in Context*, The Pennsylvania State University Press, Pennsylvania, 2003, 410-469.
- SMITH, C. “The Eelam Endgame?”, *International Affairs*, 83 (1), 2007, 69-86.
- SWAMY, M.R.N., *Tigers of Sri Lanka, from Boys to Guerillas*, Vijitha Yapa Bookshop, Colombo, 1996.
- Tamilnation İnternet Sitesi*, “Velupillai Prabhakaran—Leader of Tamil Eelam”, 28.08.2007, <http://tamilnation.co/ltte/vp/index.htm>, (Erişim Tarihi: 06.05.2015).

TAYLOR, T. "United Kingdom", Yonah ALEXANDER (ed.), *Combating Terrorism: Strategies of Ten Countries*, The University of Michigan Press, Michigan, 2002, 187-223.

T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2008, "Yüksek Mahkeme, Bask Bölgesindeki PCTV Partisini de Kapattı", <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=42211&l=1>, (Erişim Tarihi: 04.05.2015).

THOMPSON, J.L.P., "Deprivation and Political Violence in Northern Ireland, 1922-1985", *The Journal of Conflict Resolution*, Vol. 33, No. 4, 1989, 676-699.

UYANGODA, J., *Ethnic Conflict in Sri Lanka: Changing Dynamics*, East West Center, Washington, 2007.

VAN DE VOORDE, C., "Sri Lankan Terrorism: Assessing and Responding to the Threat of the Liberation Tigers of Tamil Eelam", *Police Practice and Research*, Vol. 6, No. 2, 2015, 181-199.

WEINBERG, L. and RICHARDSON, L., "Conflict Theory and the Trajectory of Terrorist Campaigns in Western Europe", Andrew SILKE (ed.), *Research on Terrorism: Trends Achievements, and Failures*, Frank Cass, London, 2004, 138-160.

Wikipedia The Free Encyclopedia, "Liberation Tigers of Tamil Eelam", http://en.wikipedia.org/wiki/Liberation_Tigers_of_Tamil_Eelam#cite_ref-33, (Erişim Tarihi: 03.05.2015).

YELOĞLU, H. O. "Örgütsel Ekoloji", H. Cenk SÖZEN ve H. Nejat BASIM (ed.), *Örgüt Kuramları*, 3'üncü baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2015, 205-235.

YILMAZ, Ö. "Aslan'ın Kaplanla Mücadelesi: Sri Lanka ve Tamil Anayurdu Özgürlük Kaplanları (LTTE) Örgütü", İhsan BAL ve Süleyman ÖZEREN (eds.), *Dünyadan Örneklerle Terörle Mücadele*, USAK Yayınları, Ankara, 2012, 159-217.

